

Klankbordgroep Bijeenkomst

Windpark Doetinchem

Datum: 29.06.2021

Auteur: Marc Rijnveld, verslag Hester de Gooijer

Locatie: MS Teams

Agenda bijeenkomst

- o Actualiteiten
- o Concept-verslag vorige keer
- o Tijdlijn verder afmaken
- o Inhoudelijke onderwerpen voor de klankbordgroep

Vooraf ingebrachte punten door afwezige:

Nulmetingen (dus nu), onafhankelijke visualisatie windpark (nieuwe inwonersbijeenkomst), gesocialiseerde grondcontracten, afstanden tot bebouwde kom, gebiedsbenadering (incl Bronckhorst) en participatie. Wat betreft de participatie is het verstandig, dat een kleine delegatie van de klankbordgroep (waaronder Karin) de komende 2 maanden een indringende gesprek heeft met de wethouder.

Introductie

Aan het begin van de bijeenkomst gaf de voorzitter, Marc Rijnveld, aan dat er over de mail een gesprek is gestart waar de groep het over moest hebben. Een van de deelnemers nam vervolgens het woord over om haar bericht via de mail toe te lichten. De bijeenkomst stond vervolgens vooral in het teken van deze zorgen en opmerkingen omdat veel deelnemers aangaven haar vertellen te onderschrijven. Daarnaast de vragen en reacties die dit oproep.

Participatie: zorgen over het proces en vragen

Een van de deelnemers opent de bijeenkomst met een situatie schets, deze wordt voor vele anderen onderschreven, hieronder samengevat:

In het gebied van het Langerak speelt heel veel. Er wordt waarschijnlijk een zonnepark aangelegd, een groot netbeheerder wil flink uitbreiden, de ijzergieterij staat in de achtertuin en er wordt dus mogelijk een windpark aangelegd. Alles wat hier speelt kost veel tijd en energie en levert heel veel emoties op. Er zijn wekelijks sessies van verschillende participatie trajecten. De gemeente geeft aan dat het belangrijk is om te participeren want zo heb je als burger inspraak maar er zijn geen kaders geschetst voor de participatie. De participanten in dit traject willen weten hoe dit traject verloopt: wanneer is het klaar? Wanneer heeft het op een goede manier plaatsgevonden? Hoe wordt het meegenomen? Waar moeten we aan voldoen?

Eerste reactie voorzitter

Er worden een aantal belangrijke zaken aangestipt als het gaat om participatieprocessen. Wat deelnemers nodig hebben is houvast en begrip. Wanneer is het goed? Heb ik überhaupt invloed als ik aan zo een traject meedoe? Dit is belangrijk om het participatieproces goed te ontwerpen. Een goed proces is ook niet in één keer klaar; er is nu niet al een blauwdruk. De groep kan ook een

participatieproces vormgeven, maar daar zijn een aantal zaken voor nodig. Dit heeft ook met de rol van de gemeente te maken. Zij moeten hier een plek in hebben. Een vraag voor de groep is: moeten wij dit nu regelen of gaat het advies daarover? Vorige keer is dit ook geschetst door Green Trust. Zij hebben een doorkijkje geboden. In deze stappen zitten ook participatie- en beslismomenten bij de gemeente in de toekomst. Een advies van de voorzitter is dat de KBG gaat adviseren hoe de participatie eruit moet zien.

Reactie deelnemers

Vanuit Green Trust en de gemeente moeten er duidelijke kaders gegeven worden voor het participatie traject en mogelijk moeten we het proces stilleggen tot dit duidelijk is. Bij alle bijeenkomsten tot nu toe is er ook om deze duidelijkheid gevraagd. Er moet helderheid komen over hoe het traject precies in werking treedt en wat de kaders zijn. De kaders zijn de verantwoordelijkheid van de gemeente. Deze kaders zijn er nu niet en het gesprek moet pas worden voortgezet wanneer deze er zijn.

Herkenbaar sentiment

Het gedeelde verhaal raakt aan de ervaring van vele aanwezigen en wat deelnemers al eerder hebben geschetst. De deelnemers gaven aan dat er vanuit Green Trust en de gemeente duidelijke kaders gegeven moeten worden voor het participatie traject. Waar kijken de gemeente en gemeenteraad dadelijk naar en waar nemen zij een besluit over? Dat bepaalt voor de deelnemers van de KBG hoe zij met hun advies omgaan en welke informatie zij moeten inwinnen. Daarnaast zijn zij van mening dat het proces mogelijk stilgelegd moet worden tot de kaders duidelijk zijn. De kaders geven aan in hoeverre omwonenden kunnen participeren. Het gaat voor hen niet alleen om financiële participatie maar over het meedenken en invloed hebben op het proces. Bij alle bijeenkomsten tot nu toe is er om deze duidelijkheid gevraagd.

Behoeften van deelnemers voor het proces

- Goede dialoog tussen verschillende partijen, waaronder contact met de wethouder of het college.
- Gemeente moet duidelijk maken wat voor hen belangrijk is in de besluitvorming.
- Verduidelijking participatieproces in het bredere traject. Vraag van een van de deelnemers: waarom loopt participatie parallel met andere onderdelen van het traject en niet vooraan in het proces?

Er wordt ook geopperd dat het RIVM een handleiding voor participatie heeft opgesteld. Daarin wordt duidelijk dat een goed dialoog plaats moet vinden tussen de verschillende partijen. Een van deze partijen is ook de wethouder of het college. De gemeente, met name de wethouder trekt zich terug en blijft buiten beeld. Het is goed dat de klankbordgroep zich concentreert op de energietransitie maar dit gaat niet zonder de gemeente. De gemeente moet meehelpen om de kaders op te stellen, waarin ook de gemeente duidelijk maakt wat voor hen belangrijk is in de besluitvorming. Dit is ook in de vorige bijeenkomst naar voren gekomen.

Reactie Green Trust

Wat is participatie? Het is goed als hier kaders voor worden geschetst vanuit de gemeente. Daarnaast heeft Green Trust natuurlijk ook een visie op participatie. Om de vraag te beantwoorden over het parallel lopen van participatie en andere delen van het traject, bijvoorbeeld natuuronderzoeken: dit is omdat deze onderwerpen uitzoeken ook kaders schept. Dit geldt bijvoorbeeld voor de afstand tot buisleidingen en hoogspanningstracé. De schuifruimte is niet oneindig en wordt bepaald door de lokale situatie.

Het perspectief van Green Trust op het participatie traject wordt als volgt beschreven: Bij het ontwerp van een windmolenpark zijn heel veel keuzes te maken. Waar zet je ze neer? Hoe hoog maak je ze? Hoeveel zet je er neer? Dus echt puur op het ontwerp, welke technologie kies je? Dit is allemaal technisch en niet financieel. Wat GT betreft is de klankbordgroep gericht op het ontwerp in het technische veld. Welke impact heeft het? Dit heeft een relatie met financiële opbrengst, ook in de zin dat hopelijk de opbrengsten van het windpark ten goede komen aan de omgeving. Het is tevens nodig om

het over de inhoud te hebben: geluid, slagschaduw, laagfrequent geluid, impact op gezondheid, en nog veel meer. Deze zaken gaan aan de orde komen en de insteek van Green Trust is niet om het vinkje te zetten maar te werk gaan op basis van: dit leeft er in de omgeving en daarom hebben we deze keuzes gemaakt. Op die wijze zouden we daar rekening mee houden.

Vraag: motie in de Tweede Kamer

Afgelopen week (15 juni jl.) is er een motie in de Tweede Kamer aangenomen met betrekking tot onderzoek over gezondheidseffecten in reactie op de weerstand rondom windmolens die er op verschillende plekken in het land is geweest. Deze motie is door een grote meerderheid aangenomen, waarin de staatssecretaris van EZK verzocht wordt om nader onderzoek te doen naar de normen die gehanteerd worden in Nederland. Deze staan dus allemaal ter discussie. Er zijn geen kaders op het moment. Is het nu niet heel ingewikkeld om zaken te bespreken die achteraf misschien helemaal omgedraaid worden en andere normen opgesteld worden?

Uiteindelijk is het een democratisch gekozen gemeenteraad die ja of nee zegt tegen een initiatief. Zij maken de afweging over een initiatief. Als het gaat om het landelijke kader, reageert de voorzitter vanuit zijn ervaring in andere gelijksoortige projecten. Wat daar vanuit gemeente gebeurt is dat zij zeggen: er zijn wettelijke kaders en je moet altijd aan de wet voldoen dus mochten door deze motie de wettelijke kaders veranderen, dan wordt dit opgenomen en heeft Green Trust zich daar aan te houden. Het is niet dat een klankbordgroep het werk van het RIVM hoeft over te doen, daar gaat de groep niet over. De klankbordgroep kan wel een advies uitbrengen waarin wordt aangegeven: 'kijkend naar dit gebied vinden we dat hier en hier rekening mee moet worden gehouden.' Deze onderwerpen zijn dan mogelijk niet in de wet vastgelegd maar worden verstandig gevonden door de klankbordgroep. Het is als klankbordgroep ook goed om te kijken hoe de wet en regelgeving in elkaar zit, omdat dit ook de arena is waarbinnen het advies gegeven wordt.

Vraag: gemeente Doetinchem & Bronckhorst

Een van de deelnemers oppert dat dit gaat over een mogelijk windpark in de gemeente Doetinchem. Zij woont, en anderen met haar, echter in de gemeente Bronckhorst dus 'wij hebben niet gekozen voor gemeente Doetinchem'. De vraag wordt gesteld hoe Green Trust daarmee om wil gaan? De voorzitter reageert hierop door te zeggen dat de klankbordgroep advies uitbrengt aan de gemeente Doetinchem. De mensen in de groep uit Bronckhorst kunnen een appèl doen op de gemeente Doetinchem, maar meer dan dat kan het ook niet zijn. De toegevoegde waarde die het heeft voor de Bronckhorsternaren is dat zij inspraak kunnen hebben in het proces in een andere gemeente, dit is een ultieme vorm van participatie.

Reactie gemeente op initieel verhaal KBG lid

Als ambtenaar is het lastig om voor de raad te spreken of namens de wethouder, maar er kunnen nog wel wat uitgangspunten worden toegelicht. Er is een participatie protocol in Doetinchem. Dit is vrij globaal en kan alle kanten op. Het huidige stelsel is (ingegeven door de omgevingswet): er wordt een plan gemaakt, dit wordt ter inzage gelegd en dan kan er worden ingesproken. Hier wil de gemeente vanaf dus is het advies aan de initiatiefnemer om in gesprek te gaan met de omgeving, luister hier goed naar en kijk of er tot een goed plan kan worden gekomen. Participatie is ook maatwerk, deze participatie vraagt weer iets heel anders dan andere projecten. Er ligt geen blauwdruk. Het is ook niet goed als de gemeente en Green Trust helemaal bepalen hoe het hele participatietraject eruitziet.

Een belangrijk onderwerp voor de klankbordgroep is dus ook: hoe moet de participatie vorm krijgen? De klankbordgroep wil ook niet dat de gemeente en Green Trust helemaal bepalen hoe hun participatie eruitziet. Er is wel een eerste aanzet tot een participatieplan (zie link in de voetnoot)¹

gemaakt, dit staat ook op de website. Hier staat in grote lijnen in hoe het proces zou kunnen verlopen en de klankbordgroep kan ook aangeven wat ze hiervan vinden. Klopt dit? Willen ze dit op deze manier? Moeten er andere stappen in?

- Er wordt de vraag gesteld dat het niet met de raad wordt gedeeld maar wat wordt er dan niet met de raad gedeeld? De raad gaat geen participatieplan vaststellen. Er wordt ook bevestigd dat het advies niet alleen voor de raad is maar ook voor het college.
- Er wordt ook aangegeven: Er zijn wel geluiden gehoord dat politieke partijen gezegd hebben dat hoogte en locatie weldegelijk bespreekbaar moet zijn. Dus er zijn wel uitspraken gedaan en er is behoefte om de verschillende gegevens/ uitspraken van de partijen in te zien en dat deze dus aan de KBG wordt verstrekt.

Samenvatting en actieafspraken: gesprek met de wethouder

Er wordt herhaald dat de gemeenteraad ook echt zijn huiswerk mag doen en moet kunnen aangeven wanneer een participatie traject succesvol is doorlopen volgens hun. Dit is wat betreft de KBG hun huiswerk voor in de zomervakantie en dit mogen zij daarna met de groep delen. 'Gemeente doe je werk, dat moet ik ook doen, ik wil een eerlijk proces. Zij moeten zorgen voor hun burgers en dat doen ze niet.'

Samengevat blijven de vragen over de rol van de gemeente staan en ondersteunt de overgrote meerderheid van de groep het verhaal met de geuite zorgen aan het begin van de bijeenkomst: wat verwacht de gemeente en waar staan ze? Ten opzichte van windmolens, maar ook duurzame energie in het algemeen. Waar laten ze zich door leiden? Hoe gaan zij er mee om als er geen draagvlak blijkt te zijn voor de windmolens? Wanneer is er een succesvol participatieproces doorlopen? Hoe wordt dit getoetst? Welke invloed heeft het proces op de besluitvorming? De raadsleden hebben aangegeven dat de klankbordgroep een plek is waar mensen hun stem kunnen laten horen, maar de spelregels/kaders vanuit de gemeente voor burgerparticipatie zijn niet helder en transparant, die moeten op tafel komen. Wat verstaat de gemeente onder participatie?

Er is geen of een heel laag gevoel van procedurele rechtvaardigheid: dat de KBG ook echt wordt betrokken en ook echt wordt gehoord en dat er ook echt iets mee wordt gedaan. Dat verwacht iedereen in de groep en er is geen comfort dat dat ook gebeurt. Dit heeft ook te maken met de houding van, en de aanwezige ambtenaar vertolkt dit alleen, de wethouder die afstand lijkt te houden en een geluid van een raad die eigenlijk hetzelfde doet. Dat is een belangrijke zorg van de KBG. De wethouder heeft wel aangegeven open te staan voor een gesprek, dus het is goed om dat gesprek aan te gaan en deze zorgen daar neer te leggen. Er wordt een twijfel uitgesproken over of de afgevaardigden van de klankbordgroep in een gesprek echt gehoord zullen worden in verband met de raadsvergaderingen die zij hebben bijgewoond. Daar wekte de wethouder de indruk dat hij sommige zaken vrij snel van tafel veegt.

Procesverduidelijking: Green Trust - Gemeente

Er is in december 2019 een principeverzoek ingediend en de reactie hierop was: ga participeren en ga ermee de omgeving in. Er is geen ja of nee gezegd, maar start een participatietraject en dien daarna opnieuw een principeverzoek in. Als Green Trust niets doet met de input van de klankbordgroep dan is dat onvoldoende voor de gemeente en daarnaast slecht voor hun reputatie.

Eigenlijk is er dus nog geen project, er is een idee en dat idee wordt nu getoetst en de gemeente stelt zich wat op de achtergrond. De voorzitter vertaalt dit als: door de bewoners in deze groep wordt aangegeven, dit willen wij niet, wij willen dat er wat wordt gedaan met wat wij adviseren zo meteen. Green Trust wil op haar beurt ook dat de gemeente hun rol pakt. Het gaat dus ook voor een groot deel over hoe de besluitvorming eruit ziet en welke rol de KBG heeft in die besluitvorming.

Vragen en opmerkingen:

- Het technische kader en technische participatie zal aan de orde komen, maar de eerste kaders moeten helder gezet worden. Waar wordt naar gekeken en hoe wordt ons advies gewogen?
- De deelnemers vragen zich ook af: wat is het alternatief van de gemeente, als het advies van de groep KBG is, 'die windmolens zien wij niet zitten'? Is daar over nagedacht? Het lijkt nu alsof de wethouder al heeft bepaald: er moeten windmolens komen maar waar daar kunnen we het over hebben.
- Het proces van het windmolenpark is ook gelinkt aan de RES en hier is nog geen besluit over genomen. De raad gaat hierover. De RES is een belangrijke stap in wat moet Doetinchem opwekken en op welke manier moeten ze dit opwekken. Daar vindt binnenkort een besluitvorming door het college over plaats en na de zomervakantie moet de raad beslissen. Dit ligt voor aan alle Achterhoekse gemeentes. De RES geeft wat meer duidelijkheid over technische kaders maar niet aan participatieve kaders.
- Naar aanleiding van een eerdere opmerking dat het proces van de klankbordgroep zich eigenlijk in een luchtlege ruimte bevindt, oppert een van de deelnemers de nieuwe omgevingswet van 2022. Een van de deelnemers oppert dat deze er dus nog niet is en dat er dus eigenlijk tegen de gemeente, Green Trust en omwonende wordt gezegd: 'ga maar het bos in zonder kaarten of wegen'. Moet het proces stilgelegd worden tot er meer duidelijkheid over is en de kaders voor participatie waar zij mee bezig zijn op tafel gelegd zijn?

Participatie bij Duurzame Energieprojecten

De voorzitter zette vervolgens een publicatie, een van de uitkomsten van de Green Deal, genaamd 'Participatie van de omgeving bij duurzame energieprojecten' uiteen.² In deze publicatie staan criteria voor goede procesparticipatie.

De voorzitter ligt eerst een stuk toe over de omgevingswet. Daarin wordt ook duidelijk dat er allerlei beginselen voor participatie niet zijn vastgelegd, ook om te voorkomen dat het afvinklijsten worden. Dit betekent dat de gemeenteraden er goed naar moeten kijken. In een vroege fase biedt de omgevingswet wat weinig handreikingen. De wet heeft wel veel aandacht voor participatie en dat er dus ook een belangrijke rol is voor de gemeenteraad hierin. De raad zal op een gegeven moment ook moeten vaststellen hoe de participatie eruit moet zien. Voor de leden van de klankbordgroep is het belangrijk om het gesprek hierover aan te gaan met de wethouder en te vragen: Wat verwacht je van ons, waar moet ons advies over gaan? Waar heb je nu advies over nodig en waar later over? Op die manier kan de KBG er ook voor zorgen dat het een relevant advies wordt. De VNG probeert raden ook op te leiden zodat zij goed kunnen beoordelen of plannen voldoen aan de criteria voor participatie.

Hierna zijn de criteria voor procesparticipatie, zoals weergegeven in het Participatie bij Duurzame Energieprojecten document, besproken: procedurele rechtvaardigheid, inhoudelijke criteria, vertrouwde kennisbasis, responsiviteit, procescriteria en procesinformatie. Vooral dit laatste is erg belangrijk: onderzoeken welke procedures en stappen er op een groep afkomen. Daarom wilde de voorzitter in deze bijeenkomst ook graag kijken hoe dit in elkaar zit. Wat komt er nu aan? Ook om houvast te bieden voor wat er te doen staat. Dit zijn criteria die een raad kan hanteren maar ook een klankbordgroep om te kijken of een participatie proces voldoet. Daarbij is de klankbordgroep ook niet hét participatieproces, maar is het een van de instrumenten. Als klankbordgroep kan er juist ook geadviseerd worden over het brede participatieproces aan een gemeente.

Reacties

- LTO geeft aan het gevoel te hebben dat de windmolens al besloten zijn en dat er alleen nog over details meegepraat kan worden. Participatie geeft mensen een goed gevoel, maar het is meer een vinkje zetten. LTO is voor het vol leggen van daken met zonnepanelen en daar geen goede landbouwgrond voor te gebruiken, daar hebben we ook een zonneladder voor.
- Twee deelnemers geven aan dat zij het niet alleen willen hebben over de windmolens maar over de hele energietransitie in Doetinchem. Er is veel meer mogelijk dan alleen windmolens en op deze manier wordt het gesprek erg beperkt. De gemeente Bronckhorst heeft al een onderzoek laten doen naar windmolens en 75% vindt dat er geen windmolens moeten komen. De raad legt dit naast zich neer, ze gaan wel windmolens bouwen. Deze windmolens worden wel maar 150 meter hoog en komen op een andere afstand, maar zij luisteren dus niet naar wat de bevolking wil.

Reactie voorzitter: De voorzitter geeft aan dat in een traject in Friesland waar hij bij betrokken was er echt adviezen uitkwamen over het participatietraject voor de raad over hoe zij afwegingen te maken hebben. Aan de deelnemers van deze klankbordgroep is gevraagd advies te geven over een windinitiatief. Over alternatieven nadenken kan beter in de context van de RES. Als de klankbordgroep wind helemaal niet wil, zal dit ook goed onderbouwd moeten worden. Uiteindelijk maakt de raad een afweging. Zij moeten de doelstellingen afwegen tegenover de argumenten die in worden gebracht. Er is wel ook een breedte waar het advies van de klankbordgroep over kan gaan. 'Als je te eenzijdig bent in je advisering dan wordt het niet meegenomen.' Maar er kan ook advies worden gegeven over hoe het participatie proces eruit moet zien.

Gevraagde input landgoed

Er wordt gevraagd of landgoed Keppel open staat voor een bredere blik op duurzaamheid dan alleen wind. De reactie is dat het verhaal/ ervaring aan het begin van de bijeenkomst zeker binnenkomt en raakt. Bij het landgoed wordt er continu nagedacht over allerlei processen en dat zij ook openstaan voor allerlei soorten suggesties. Zon wordt wel gezien als een vrij eenzijdige bron. Voor één windmast heb je 20 à 30 hectare zon nodig. Er zijn veel agrarische ondernemingen dus zoveel hectare, dat kan niet. Op daken worden er wel kansen gezien. De afweging is in het RES kader ook gemaakt, we gaan het niet redden met alleen zonnepanelen. Naast het hoofdpunt van duurzaamheid, zit er natuurlijk ook een bron van inkomsten aan vast die ten goede kunnen komen aan het landgoed dus elke zet telt dubbel.

Korte doorloop processtappen tijdlijn

In het laatste onderdeel van de bijeenkomst is een klein deel van de tijdlijn doorlopen. Om te kijken naar welke route de klankbordgroep aan het bewandelen is en om het pad iets scherper te krijgen. Dit wordt hopelijk verduidelijkt in het gesprek met de wethouder. In de voorgaande bijeenkomst heeft Green Trust hun perspectief op de tijdlijn toegelicht. De voorzitter heeft hier een algemene tijdlijn van gemaakt. *Zie het aparte tijdlijn document. De momenten met een schaar teken erbij komen uit de presentatie van Green Trust.*

Wat er verder op de tijdlijn moet komen en reacties:

- Communicatie en participatie plan - deze staat al op de website: windparkdoetinchem.nl
- Beoordeling participatieplan door gemeente en leden klankbordgroep – wat vinden we hiervan? Gemeente Doetinchem is bij de totstandkoming van het communicatie- en participatieplan betrokken geweest. Dit heeft Green Trust in overleg met hen opgesteld en na hun akkoord is dit op de website gepubliceerd. Gemeente Doetinchem hoeft dit plan dus niet meer te beoordelen.

- De RES³ komt tussen nu en twee weken in de colleges – zelfde moment voor alle Achterhoekse gemeentes
- Na die twee weken naar de raden (wordt na de zomer door de raad behandeld). Als het in het college is geweest, moet de raad het bekrachtigen. De raad keurt het niet altijd goed, is heel verschillend.
- Volgordelijkheid van proces binnen gemeente denkend vanuit de omgevingswet (langere baan): omgevingsagenda, omgevingsvisie en uiteindelijk de vertaling naar omgevingsplannen. Aan het vaststellen van omgevingsplannen zit ook weer participatie vast. De omgevingsvisie is iets wat pas in 2022 aanbod komt.
- Motie in de Tweede Kamer (gezondheidseffecten) en wat hieruit komt.

Afspraken

- Een kleine afvaardiging van de klankbordgroep probeert voor zijn zomervakantie (start 16 juli) nog met de wethouder om tafel te gaan. Indien dit in de planning niet lukt, moet dit zo snel mogelijk na de zomer plaatsvinden.
 - De voorzitter biedt aan om bij dit gesprek aanwezig te zijn en te ondersteunen in de voorbereiding. De aanwezige deelnemer van de gemeente zal deze wens, voor een gesprek, alvast aankondigen bij de wethouder.
 - Degenen die bij dit gesprek willen zijn kunnen zich melden bij Marc en Hester. Er wordt gedacht aan een groepje van zes klankbordgroep leden.
- De volgende bijeenkomst vindt plaats na de zomerstop, deze duurt t/m de eerste week van september. Het idee is om fysiek bij elkaar te komen zolang de coronaregels dit toestaan.
- Deze bijeenkomst moet over de inhoudelijke onderwerpen gaan en de kaders/ het proces.

(voorlopige) Agenda volgende keer

- Actualiteiten
- Reflectie op gesprek met wethouder
- Inhoudelijke onderwerpen bepalen voor de bijeenkomsten